Maastricht University

Haalbaarheidsstudie Regionale Ad-colleges (RAC's) Oost-Brabant en Zuidwest: aanvullende tabellen

Citation for published version (APA):

Sijbers, E., & Cörvers, F. (2018). *Haalbaarheidsstudie Regionale Ad-colleges (RAC's) Oost-Brabant en Zuidwest: aanvullende tabellen*. ROA. ROA Technical Reports No. 002
https://doi.org/10.26481/umarot.2018002

Document status and date:
Published: 01/01/2018

DOI:
10.26481/umarot.2018002

Document Version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

• A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
• The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
• The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

Link to publication

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the “Taverne” license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 18 Apr. 2024

Maastricht University

Research Centre for Education and the Labour Market | ROA

Haalbaarheidsstudie

Regionale Ad-colleges (RAC's) Oost-Brabant en Zuidwest: aanvullende tabellen

In opdracht van de werkgroep RAC Zuidwest Nederland en RAC Oost Brabant

Eveline Sijbers
Frank Cörvers

ROA Technical Report

ROA-TR-2018/2

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt | ROA
Research Centre for Education and the Labour Market | ROA

Haalbaarheidsstudie

Regionale Ad-colleges (RAC's) Oost-Brabant en Zuidwest: aanvullende tabellen

In opdracht van de werkgroep RAC Zuidwest Nederland en RAC Oost Brabant

Eveline Sijbers
Frank Cörvers

ROA-TR-2018/2
February 2018

Research Centre for Education and the Labour Market
Maastricht University
P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, The Netherlands
T +31 43 3883647 F +31 43 3884914

secretary-roa-sbe@maastrichtuniversity.nl
www.roa.nl

Inhoudsopgave

		Pagina
Inleiding		1
1	Is er sprake van een duidelijk signaal vanuit het werkveld dat er behoefte is aan een Ad-opleiding? Om wat voor type opleiding gaat het dan en waaruit blijkt dat?	3
2	Kan deze behoefte aan een Ad-opleiding kwalitatief onderbouwd worden?	4
3	Van welke opleidingen in het MBO en HBO zal de nieuwe Ad-opleiding concurrentie ondervinden en wat is de huidige arbeidsmarktsituatie voor die opleidingen?	6
4	Wat zijn de verwachte arbeidsmarktperspectieven voor de nieuwe Ad-opleiding en voor de concurrerende opleidingen?	9
5	Hoe moet de Ad gepositioneerd worden ten opzichte van de andere opleidingen?	11
6	Is er sprake van een voldoende commitment vanuit het werkveld voor de nieuwe Ad-opleiding?	14
Conclusie		15
Bijlagen		17

Inleiding

Er lijkt op grond van de verdeling in zowel capaciteiten van schoolverlaters en werkenden als in beloning op de arbeidsmarkt behoefte te zijn aan een substantieel extra uitstroomniveau tussen mbo niveau 4 en hbo bachelor in. Dat gat kan door Associate degree (Ad) opleidingen ingevuld worden. In lijn met het kabinetsbeleid, zoals uiteengezet in de Kamerbrief van Minister Bussemaker van 5 juni 2015 (kst-31288-473), werd eerder al onderzocht of in twee regio's, te weten Zuidwest Nederland en Oost Brabant, Ad-opleidingen zelfstandig kunnen worden ondergebracht in twee aparte onderwijscentra, zogeheten Regionale Ad-Colleges (RAC's). Deze zouden gevestigd kunnen worden in Den Bosch respectievelijk Bergen op Zoom.

De huidige factsheet is een aanvulling op de eerdere rapportage van januari 2016 met een haalbaarheidsstudie van meerdere opleidingen voor twee RAC's. Om dit te onderzoeken werd er gekeken naar de arbeidsmarktsituatie van Ad-opleidingen die Avans Hogeschool en HZ University of Apllied Sciences overwegen aan te bieden. Aan deze Ad-opleidingen werden verwante opleidingen van de beroepsopleidende leerweg (bol) van mbo niveau 4 en hbo bachelor opleidingen gekoppeld voor verdere analyse. Voor deze opleidingen werd met een kwalitatieve onderbouwing een oordeel gevormd van de arbeidsmarktpositie en het verwachte arbeidsmarktperspectief.

De huidige factsheet biedt met tabellen een aanvulling op deze eerdere rapportage, waarbij hier de vier Ad-opleidingen Marketing & Communicatie, Finance, Management en Human Resource Management op dezelfde arbeidsmarktindicatoren onderzocht worden.[1]

In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van dezelfde databronnen als in de rapportage van januari 2016 (zie ROA-TR-2018/1):

- **Jaarlijkse cijfers mbo-monitor**, het onderzoek dat plaatsvindt onder de afgestudeerden van het mbo ruim één jaar na het verlaten van de opleiding. Voor elke opleiding wordt een gedetailleerd beeld over de arbeidsmarktsituatie van de afgestudeerden, waar ze terechtkomen, wat de vereisten zijn in de functie, of ze binnen hun vakgebied werken, welke competenties nodig zijn, of ze iets gemist hebben in de opleiding, of ze de opleiding opnieuw zouden kiezen en andere factoren geanalyseerd. Andere cijfers dan in deze factsheet zijn beschikbaar via de website van het ROA (www.roa.nl) onder het kopje 'School leaver survey statistics'.
- **Jaarlijkse cijfers van de hbo-monitor**, het onderzoek dat plaatsvindt onder de afgestudeerden, en levert vergelijkbare gegevens op als de mbo-Monitor. Andere cijfers dan in deze factsheet zijn beschikbaar via de website van het ROA (www.roa.nl) onder het kopje 'School leaver survey statistics'.
- **De 2-jaarlijkse prognoses van het ROA** over de toekomstige arbeidsmarktsituatie van bepaalde opleidingen. Op hbo-niveau worden ongeveer 35 opleidingstypen onderscheiden en op mbo-niveau ongeveer 30. Voor elk van deze opleidingstypen is

1. Omwille van de tijdsdruk is afgezien van de dataverzameling voor up- en downgrading in beroepen waarin schoolverlaters van de Ad-opleidingen terecht kunnen komen.

bekend wat de huidige arbeidsmarktsituatie is, wat de verwachte situatie is in de komende 5 jaar of er veel of weinig vervanging met andere opleidingen plaatsvindt op de arbeidsmarkt, of het erg conjunctuurgevoelig is etc. Andere cijfers dan in deze factsheet zijn beschikbaar via de website van het ROA (www.roa.nl) onder het kopje 'labour market forecasts'.

- Het **CBS** presenteert via hun website (http://statline.cbs.nl/statweb/) eveneens gegevens over de instroom, doorstroom en uitstroom bij MBO en HBO opleidingen.
- **SEO Economisch onderzoek** presenteert eveneens cijfers over de arbeidsmarktontwikkelingen van Ad-opleidingen. Het is daarom belangrijk om ook deze aanvullende gegevens bij uw onderbouwing te betrekken.[2]

Per Ad-opleiding wordt getracht een beeld gegeven van de arbeidsmarktrelevantie aan de hand van de volgende zes aandachtspunten[3]:

1. *Is er sprake van een duidelijk signaal vanuit het werkveld dat er behoefte is aan een Ad opleiding? Om wat voor type opleiding gaat het dan en waaruit blijkt dat?*
2. *Kan deze behoefte aan een Ad opleiding kwalitatief onderbouwd worden?*
3. *Van welke opleidingen in het mbo en hbo zal de nieuwe Ad-opleiding concurrentie ondervinden en wat is de huidige arbeidsmarktsituatie voor die opleidingen?*
4. *Wat zijn de verwachte arbeidsmarktperspectieven voor de nieuwe Ad opleiding en voor de concurrerende opleidingen?*
5. *Hoe moet de Ad gepositioneerd worden ten opzichte van de andere opleidingen?*
6. *Is er sprake van een voldoende commitment vanuit het werkveld voor de nieuwe Ad- opleiding?*

De analyses om deze vragen te beantwoorden zijn, tenzij anders aangegeven, alle gebaseerd op vijfjaargemiddelden over de jaren 2010 tot en met 2014. Voor de verwante mbo opleidingen zijn alleen mbo bol-opleidingen van niveau 4 meegenomen, voor de verwante hbo opleidingen alleen hbo bachelor. Over individuele hbo- of mbo-opleidingen kunnen geen uitspraken worden gedaan, omdat de steekproef van de geselecteerde opleidingen te weinig respondenten heeft om betrouwbare resultaten per opleiding te kunnen presenteren. Daarom zijn de verwante opleidingen als cluster per domein geanalyseerd.

2. Hiervoor is gebruik gemaakt van het rapport M. Imandt (SEO Economisch Onderzoek), E. van den Berg (SEO Economisch Onderzoek), J. Mulder (ecbo), F. Verbeek (Kohnstamm Instituut), R. Petit (Kohnstamm Instituut), C. Meng (ROA), *Klaar voor de groei? Monitor uitrol Associate degree,* In opdracht van Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Amsterdam, oktober 2015.
3. Zie ROA (2011), *Associate degree opleidingen en arbeidsmarktrelevantie, Een handleiding voor pilotronde 5*, ROA Brochure, Universiteit Maastricht.

1 Is er sprake van een duidelijk signaal vanuit het werkveld dat er behoefte is aan een Ad-opleiding? Om wat voor type opleiding gaat het dan en waaruit blijkt dat?

Voor de vervolgstappen van dit onderzoek heeft Avans aangegeven voor welke Ad-opleidingen er een arbeidsmarktbehoefte wordt gesignaleerd. Vervolgens is er bepaald welke mbo bol-opleidingen van niveau 4 en hbo bachelor opleidingen verwant zijn aan de Ad-opleidingen die men op het oog heeft voor de twee RAC's. De verwante opleidingen die zijn aangedragen zijn opgeschoond en aangevuld, om zo een compleet mogelijke lijst met aan de Ad-opleidingen verwante opleidingen te verkrijgen. Deze lijst is weergegeven in Bijlage 1.

Een dergelijke lijst van verwante opleidingen is van belang omdat de onderbouwing van de arbeidsmarktrelevantie hierop berust. De associate degree opleidingen zijn pas sinds 2013 een definitief onderdeel van het hoger beroepsonderwijs, en hierdoor is het aantal gediplomeerden van een bekostigde Ad-opleiding nog relatief laag. Uit het studiejaar 2012/2013 haalden 1.381 studenten een associate degree aan een bekostigde instelling (niet particulier), tegenover 59.246 die hun bachelor diploma behaalden. Hierdoor kan er bij Ad-gediplomeerden nog weinig betrouwbare informatie worden ingewonnen over hun succes op de arbeidsmarkt, zeker niet bij differentiatie naar domein of opleiding. Een lijst met de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van verwante mbo 4 en hbo bachelor opleidingen biedt hier uitkomst, aangezien hiermee kan worden bepaald hoe succesvol een Ad-gediplomeerde op de arbeidsmarkt zou kunnen zijn.

2 Kan deze behoefte aan een Ad-opleiding kwalitatief onderbouwd worden?

Er wordt op basis van arbeidsmarktgegevens gekeken of er een ruimte is voor mogelijke Ad-opleidingen voor de invulling van functies bij werkgevers. Ter aanvulling zou het georganiseerde bedrijfsleven in de betreffende branche moeten aangeven een herkenbaar nieuwe functie op Ad-niveau te willen creëren, en de behoefte aan de invulling van een dergelijke functie laten zien. Het is mogelijk om onderstaande cijfers via aanvullend onderzoek onder werkgevers verder te onderbouwen.

Onder- of overbenutting gediplomeerden

De behoefte aan een associate degree kan gezien worden als de mate waarin schoolverlaters van aan de Ad verwante opleidingen van mbo niveau 4 en hbo bachelor op een beroepsniveau gaan werken dat vergelijkbaar zou zijn met het Ad-niveau. Indicatoren die dat aangeven zijn bijvoorbeeld een grote onderbenutting van schoolverlaters van hbo bachelor (i.e. werken onder niveau) en een grote overbenutting van mbo-schoolverlaters niveau 4 (i.e. werken boven niveau).

Definitie

Werkzaam boven eigen niveau: Percentage afgestudeerden dat aangeeft dat voor de huidige functie een hoger opleidingsniveau werd vereist dan het eigen opleidingsniveau. Percentages van 0 tot 5% gelden als laag, van 5 tot 10% als gemiddeld en 10% of hoger gelden als hoog.

Werkzaam beneden eigen niveau: Percentage afgestudeerden dat aangeeft dat voor de huidige functie een lager opleidingsniveau werd vereist dan het eigen opleidingsniveau. Percentages van 0 tot 5% gelden als laag, van 5 tot 10% als gemiddeld en 10% of hoger gelden als hoog.

	MBO 4 verwante opleidingen	**HBO BSc verwante opleidingen**
	% boven mbo niveau 4 werkzaam	***% werkzaam beneden hbo bachelor niveau***
Marketing & communicatie	7%	23%
Finance	9%	14%
Management	8%	32%
Human resource management	7%	25%

Over het gehele mbo bol niveau 4 in de periode 2010-2014 is gemiddeld 5,5% van de werkzame gediplomeerde schoolverlaters boven hun niveau werkzaam, en over het gehele hbo bachelor is gemiddeld 23,8% van de werkzame gediplomeerde schoolverlaters onder hun niveau werkzaam. In de bovenstaande tabel is te zien dat voor vrijwel alle verwante hbo opleidingen geldt dat er een groot gedeelte werkzaam is beneden hun eigen niveau (overal meer dan 10%). Vergeleken met het gemiddelde van 23,8%, is vooral bij Management een groot gedeelte onder hun niveau werkzaam. Met betrekking tot de mbo niveau 4 verwante opleidingen, is er overal sprake van een gemiddelde overbenutting (tussen de 5 en 10%). Vergeleken met de landelijke cijfers, ligt het aandeel

gediplomeerden van mbo 4 dat boven hun niveau werkzaam is bij deze sectoren hoger dan het gemiddelde.

Een grote onderbenutting van schoolverlaters van hbo bachelor en/of grote overbenutting van mbo-schoolverlaters niveau 4 is een indicatie voor ruimte voor een associate degree op de arbeidsmarkt. Werken er veel mbo-schoolverlaters boven hun niveau, dan is dat een indicatie dat het zinvol kan zijn dat zij een aanvullende opleiding zoals een Ad-opleiding gaan volgen. Werken er veel schoolverlaters van hbo-bachelor onder hun niveau, dan zou dat ook kunnen betekenen dat een Ad-opleiding in plaats van een hbo-opleiding voldoende is voor de invulling van hun functie.

Aanvullende training en doorstroom

Wanneer gediplomeerden van mbo niveau 4 nog aanvullende training volgen, is dit een indicatie dat mbo'ers bovenop de afgeronde mbo niveau 4 opleiding nog aanvullende scholing nodig hebben. De doorstroom naar het hbo kan een indicatie geven of er mogelijke problemen zijn in de aansluiting tussen mbo niveau 4 en het hbo die verhinderen dat mbo'ers doorstromen. Zowel veel aanvullende training als weinig doorstroom naar het hbo kan duiden op een arbeidsmarktbehoefte aan Ad'ers.

Definitie

Training: Percentage werkzame afgestudeerden dat aangeeft dat na het verlaten van de opleiding (dus in anderhalf jaar tijd) nog een aanvullende cursus of bedrijfsopleiding is gevolgd. Percentages tot 40% gelden als laag, van 40 tot 60 % als gemiddeld en 60% of meer als hoog.

Doorstroom naar hbo: Percentage afgestudeerden dat na verlaten van de opleiding is doorgestroomd naar het hbo. Percentages van 0 tot 40% gelden als laag, van 40 tot 60 % als gemiddeld en 60% of hoger gelden als hoog.

	MBO 4 verwante opleidingen	
	% aanvullende training	***% doorstroom naar hbo***
Marketing & communicatie	33%	23%
Finance	37%	33%
Management	35%	33%
Human resource management	44%	23%

Bovenstaande tabel laat zien dat het aandeel dat nog aanvullende training heeft gevolgd laag is. Alleen bij Human Resource Management heeft nog een gemiddeld deel aanvullende training gevolgd. De doorstroom naar het hbo is ook laag, waarbij bij alle vier de opleidingen minder dan 40% doorstroomt naar het hbo.

3 Van welke opleidingen in het MBO en HBO zal de nieuwe Ad-opleiding concurrentie ondervinden en wat is de huidige arbeidsmarktsituatie voor die opleidingen?

Een volgend aandachtspunt betreft het bepalen van de huidige arbeidsmarktpositie van de opleidingen waarmee de Ad-opleidingen mogelijk kunnen concurreren. De afgestudeerden van een Ad-opleiding zullen zich immers deels op dezelfde markt aanbieden als afgestudeerden van de bestaande mbo- of bacheloropleidingen. Een hoge werkloosheid of een slechte verticale aansluiting kan duiden op een slechte arbeidsmarktpositie van opleidingen die concurreren op hetzelfde segment op de arbeidsmarkt als de nieuwe Ad-opleiding. Het ligt dan voor de hand dat de afgestudeerden van de Ad-opleiding met eenzelfde slechte arbeidsmarktsituatie zullen worden geconfronteerd.

Werkloosheid en verticale aansluiting

Om de arbeidsmarktpositie te bepalen wordt gebruik gemaakt van zowel de werkloosheid als de verticale aansluiting. De mbo- en hbo-opleidingen verwant aan de Ad-opleidingen zijn gebruikt als maatstaf voor de bepaling van de arbeidsmarktpositie van de Ad-opleidingen. De hoogte van de werkloosheidscijfers en verticale aansluitingen van de verwante opleidingen moeten tevens worden gezien in het licht van de totale gemiddelde werkloosheid onder schoolverlaters van mbo en hbo. Deze getallen zijn opgenomen in Bijlage 2.

Definitie[4]

Werkloosheid: aandeel van de werkloze beroepsbevolking in de totale beroepsbevolking. Percentages tot 4% gelden als laag, 4 tot 6% als gemiddeld en 6% of meer als hoog.
Totale beroepsbevolking: personen die tot de werkzame beroepsbevolking behoren of tot de werkloze beroepsbevolking behoren.
Werkloze beroepsbevolking: personen die actief op zoek zijn naar een baan (van twaalf uur of meer per week), daarvoor beschikbaar zijn en geen werk hebben of een baan hebben van minder dan twaalf uur per week.
Verticale aansluiting: percentage afgestudeerden dat werk heeft waarvoor minimaal het eigen opleidingsniveau is vereist. Percentages tot 75% gelden als laag, 75 tot 85% als gemiddeld en 85% of meer als hoog.

	Verwante mbo-4 opleiding		**Verwante hbo bachelor opleiding**	
	% werkloos	% werkzaam minimaal eigen niveau	% werkloos	% werkzaam minimaal eigen niveau
Marketing & communicatie	12%	63%	9%	77%
Finance	13%	67%	5%	86%

4. Meting ongeveer 1,5 jaar na afstuderen.

Management	14%	66%	8%	68%
Human resource management	8%	72%	7%	75%

Voor de verwante mbo 4 opleidingen is er sprake van een hoge werkloosheid bij alle vier de Ad-opleidingen. In dezelfde periode (van 2010 tot 2014) was de gemiddelde werkloosheid bij mbo 4 opleidingen 7%, waaruit blijkt dat arbeidsmarktsituatie op de segmenten waarop de Ad-opleidingen zich richten wel eens slechter kan zijn dan gemiddeld. Bij de verwante hbo-opleidingen is er ook sprake van een hoge werkloosheid, behalve bij het opleiding Finance met een gemiddelde werkeloosheid. In dezelfde periode (2010-2014) is het gemiddelde werkloosheidspercentage bij hbo bachelor opleidingen 7%, dus ook daar is de arbeidsmarktsituatie iets slechter dan gemiddeld voor de aan de Ad-opleidingen verwante hbo-opleidingen.

Daarnaast is te zien dat van alle verwante mbo 4 opleidingen het aandeel gediplomeerden dat minimaal op het eigen niveau werkzaam is erg laag is. Bij alle vier de domeinen liggen de percentages onder de 75%. Bij de verwante hbo opleidingen is bij het domein Management het aandeel dat minimaal op zijn of haar eigen niveau werkt ook erg laag. Bij twee van de overige opleidingen is dit gemiddeld, en bij Finance zelfs hoog.

Regionale arbeidsmarktsituatie

De plannen voor de RAC's wijzen momenteel op een vestiging in Den Bosch respectievelijk Bergen op Zoom. Daarom is het van belang om te kijken hoe de arbeidsmarktsituatie in deze arbeidsmarktregio's is vergeleken met de landelijke arbeidsmarktsituatie. Voor het RAC in Den Bosch zijn de arbeidsmarktregio's Noordoost Brabant en Midden-Brabant meegenomen, voor het RAC in Bergen op Zoom zijn de arbeidsmarktregio's West-Brabant en Zeeland meegenomen. Hier moet bij vermeld worden dat door te selecteren op alleen de verwante opleidingen en op de arbeidsmarktregio's, er soms relatief lage aantallen respondenten overblijven. Onderstaande resultaten zijn dus een hulpmiddel, maar er dient niet teveel gewicht aan gehangen te worden.

Definities

Arbeidsmarktregio voor Zuidwest Nederland: Betreft de arbeidsmarktregio West Brabant, gedefinieerd als de plaatsen Breda, Bergen op Zoom, Roosendaal, Aalburg, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Rucphen, Steenbergen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert. Daarnaast bevat het de arbeidsmarktregio Zeeland, waaronder de plaatsen Middelburg, Vlissingen, Terneuzen, Goes,Borsele, Hulst, Kapelle, , Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Tholen, Veere en vallen.

Arbeidsmarktregio voor Midden/Noordoost-Brabant: Bevat de arbeidsmarktregio Noordoost Brabant, gedefinieerd als de plaatsen 's-Hertogenbosch, Oss, Veghel, Boxmeer, Uden, Bernheze, Cuijk, Boekel, Boxtel, Grave, Haaren, Landerd, Mill en Sint Hubert, Schijndel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, en Vught. Daarnaast bevat dit de arbeidsmarktregio Midden-Brabant, waaronder de plaatsen Tilburg, Waalwijk, Heusden, Hilvarenbeek, Oisterwijk, Baarle-Nassau, Alphen-Chaam, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle en Loon op Zand vallen .

	Verwante mbo-4 opleiding[5]		Verwante hbo bachelor opleiding[6]	
	% Werkloos arbeidsmarkt-regio Zuidwest Nederland t.o.v. landelijk	% Werkloos arbeidsmarktregio Midden/ Noordoost-Brabant t.o.v. landelijk	% Werkloos arbeidsmarkt-regio Zuidwest Nederland t.o.v. landelijk	% Werkloos arbeidsmarktregio Midden/ Noordoost-Brabant t.o.v. landelijk
Marketing & communicatie	Hoger	Lager	Hoger	Lager
Finance	Lager	Lager	Lager	Lager
Management	Lager	Lager	Hoger	Lager
Human resource management	hoger	Lager	Lager	Hoger

In de regio Zuidwest-Nederland bieden mbo-4 opleidingen een wisselend beeld: Bij marketing & communicatie en Human Resource Management is de werkloosheid hoger dan het landelijke gemiddelde, bij Finance en bij Management is deze lager. Bij hbo-opleidingen in dezelfde regio is het ook 50/50 verdeeld over lager of hoger. In de regio Midden/Noordoost Brabant bieden zowel de mbo-4 als de hbo-opleidingen een lager werkloosheidspercentage dan het landelijke, met als uitzondering van Human Resource Management op hbo bachelor niveau: daar is de werkloosheid in regio Midden/Noordoost Brabant hoger dan landelijk.

5. Meting ongeveer 1,5 jaar na afstuderen.
6. Meting ongeveer 1,5 jaar na afstuderen.

4 Wat zijn de verwachte arbeidsmarktperspectieven voor de nieuwe Ad-opleiding en voor de concurrerende opleidingen?

Het is belangrijk om niet alleen te kijken naar de huidige arbeidsmarktpositie van verwante mbo 4 en hbo bachelor opleidingen, maar ook na te gaan wat de verwachte arbeidsmarktperspectieven zijn voor de sector waarvoor de boogde Ad-opleiding voorbereidt. De arbeidsmarktperspectieven van een opleidingstype worden samengevat in de Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief (ITA). Het toekomstig arbeidsmarktperspectief geeft de verhouding tussen aanbod en vraag naar afgestudeerden voor een opleidingstype weer in de betreffende prognoseperiode.

Definitie
Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief (ITA): de verhouding tussen enerzijds de verwachte arbeidsmarktinstroom van afgestudeerden, het aantal kortdurend werklozen en anderzijds de verwachte baanopeningen en de passieve substitutievraag. Naarmate de waarde van de indicator hoger is, wordt de verhouding tussen het verwachte arbeidsmarktaanbod ten opzichte van vraag groter, en wordt het arbeidsmarktperspectief voor schoolverlaters slechter. Bij de typering worden de volgende categorieën onderscheiden: slecht, matig, redelijk, goed en zeer goed.
Arbeidsmarktinstroom van afgestudeerden: het aanbod van nieuwe arbeidskrachten op de arbeidsmarkt, bepaald door de uitstroom van schoolverlaters uit het onderwijs. *Kortdurend werklozen:* personen die korter dan één jaar werkloos zijn. *Baanopeningen:* de totale vraag naar nieuwkomers gebaseerd op de positieve uitbreidingsvraag en de vervangingsvraag.

	Verwante mbo domeinen	ITA	Verwante hbo domeinen	ITA
Marketing & communicatie	Mbo 4 commercieel, financieel en administratief	goed	hbo communicatie	slecht
	mbo 4 horeca	slecht	hbo journalistiek	slecht
	mbo 4 media en vormgeving	slecht	hbo marketing en commerciële	slecht
	mbo 4 recreatie, vrijetijd en sport	slecht	hbo bedrijfskunde en hrm	matig
Finance	mbo 4 secretarieel	redelijk	hbo bedrijfseconomie	matig
	mbo 4 commercieel, financieel en administratief	goed	hbo accountancy en financiën	redelijk

Management	Mbo 4 commercieel, financieel en administratief	goed	hbo bedrijfskunde en hrm	matig
	mbo 4 secretarieel	redelijk	hbo hotel, vrijetijd en facility management	slecht
	mbo 4 horeca	slecht		
Human resource management	Mbo 4 facilitaire dienstverlening	redelijk	hbo bedrijfskunde en	matig
	mbo 4 technische installatie	goed	hbo bedrijfseconomie	matig
	mbo 4 recreatie, vrijetijd en sport	slecht	hbo recht	slecht

Voor Marketing & Communicatie is te zien dat de ITA's wisselen tussen slecht en goed, maar overwegend vrij slecht zijn. Dat betekent dat een Ad-opleiding veel concurrentie van deze opleidingen zal ondervinden, en zelf naar verwachting ook slechtere toekomstige arbeidsmarktperspectieven heeft. Voor Finance is het beeld zeer wisselend, evenals voor Management, waarbij de ITA's wisselen tussen slecht en goed afhankelijk van de verwante opleiding. Ook bij Human Resource Management is te zien dat het wisselt. Het is dus afhankelijk van het veld waarin de Ad-gediplomeerde zich gaat ontplooien, hoeveel last van concurrentie de Ad-gediplomeerde heeft van deze opleidingen.

5 Hoe moet de Ad gepositioneerd worden ten opzichte van de andere opleidingen?

Van de Ad-gediplomeerden is een flink gedeelte duaal aan het studeren, ofwel aan het leren tijdens zijn baan (21%). Van de helft die aangeeft in deeltijd te studeren (51%) valt ook te verwachten dat een groot gedeelte al werkzaam is, maar een opleiding voor eigen kosten of uit eigen belangstelling volgt naast de baan. Slechts 27% van de Ad-gediplomeerden heeft voltijd gestudeerd. Bij het hbo studeert slechts 3% duaal en 18% in deeltijd. Hierdoor valt het te verwachten dat Ad-gediplomeerden vaak al een baan hebben en tevens vaak in een hogere salarisschaal zitten dan hbo-gediplomeerden die nog moeten zoeken naar een startersfunctie.

	% voltijd	**% deeltijd**	**% duaal**
Ad-gediplomeerden	27%	51%	21%
Hbo bachelor gediplomeerden	79%	18%	3%

Werkloosheid: aandeel van de werkloze beroepsbevolking in de totale beroepsbevolking. Percentages tot 4% gelden als laag, 4 tot 6% als gemiddeld en 6% of meer als hoog.
Doorstroom naar hbo: Percentage afgestudeerden dat na verlaten van de opleiding is doorgestroomd naar het HBO. Percentages van 0 tot 40% gelden als laag, van 40 tot 60 % als gemiddeld en 60% of hoger gelden als hoog.
Tevredenheid aansluiting: Percentage afgestudeerden dat aangeeft de aansluiting tussen de vooropleiding en vervolgopleiding goed te vinden.
Tevredenheid voorbereiding: Percentage afgestudeerden dat aangeeft de voorbereiding op de vervolgopleiding goed te vinden.

	% werkloos	**% doorstroom hbo**	**% (zeer) tevreden over aansluiting ad op hbo**	**% ad goede voorbereiding op hbo**
Ad-gediplomeerden	4%	24%	75%	73%

Uit deze tabel blijkt dat een laag percentage werkloos is, wat hierboven ook al besproken is. Daarnaast stroomt ongeveer een kwart door naar een hbo-opleiding. Dit staat voor een lage doorstroom. De tevredenheid over de aansluiting en de voorbereiding is echter wel hoog: maar liefst driekwart is hier tevreden over.

Competentietekort mbo schoolverlaters

Meer algemeen lijkt het voor de inrichting van een RAC ook zinvol te zijn om te kijken naar waar het bij werkzame mbo-schoolverlaters van niveau 4 aan schort wat betreft hun generieke en specifieke competenties. Gegevens over competenties in de Ad-opleidingen aan RAC's kunnen bijvoorbeeld richting geven aan modules in het curriculum die door alle Ad-studenten aan een RAC worden gevolgd, en kan op deze wijze bijdragen aan een duidelijker profiel en een heldere didactische basis voor de Ad-opleidingen aan een RAC.

Definitie

Tekort persoonlijke vaardigheden: Een hoger vereist niveau in hun huidige functie dan beheersing van de vaardigheden zelfstandigheid, initiatief/creativiteit, aanpassingsvermogen en nauwkeurigheid/zorgvuldigheid.

Tekort geavanceerde vaardigheden: Een hoger vereist niveau in hun huidige functie dan beheersing van de vaardigheden inzicht in informatie- en communicatietechnologie, overdragen van kennis, plannen, coördineren en organiseren van activiteiten, contactuele vaardigheden en werken in teamverband.

Tekort begrijpende vaardigheden: Een hoger vereist niveau in hun huidige functie dan beheersing van de vaardigheden toepassen kennis en technieken in de praktijk, het oplossen van problemen en vakkennis.

	Verwante mbo niveau 4 opleidingen		
	Tekort persoonlijke vaardigheden	Tekort geavanceerde vaardigheden	Tekort begrijpende vaardigheden
Marketing & communicatie	27%	22%	31%
Finance	24%	22%	28%
Management	24%	22%	29%
Human resource management	29%	37%	28%

Bij verwante mbo niveau 4 schoolverlaters blijkt dat 24 tot 29% een tekort aan persoonlijke vaardigheden rapporteert. Hierbij zit het grootste tekort bij Human Resource Management, en het minste tekort bij Finance en bij Management. Een tekort aan geavanceerde vaardigheden wordt door 22 tot 37% gerapporteerd, waarbij wederom bij Human Resource Management het grootste tekort zit. Als laatste geeft tussen de 28 en de 31% aan een tekort te hebben in begrijpende vaardigheden, waarbij het meeste tekort bij Marketing & Communicatie voorkomt.

Mogelijkheid cross-overs

In sommige gevallen kan het gunstig uitpakken om het curriculum van verschillende Ad-

opleidingen gedeeltelijk te laten overlappen. De Ad-opleidingen bevinden zich nog in een beginfase, wat kan leiden tot kleinere klassen per opleiding. Uit bovenstaande tabel bleek al dat veel mbo niveau 4 gediplomeerden aangeven een tekort in competenties te hebben, en dat een specifieke aandacht voor het ontwikkelen en beheersen van deze competenties aan te raden is. Omdat deze competenties voor elke Ad-opleiding van toepassing zijn, zouden cross-over modules bij meerdere opleidingen doelmatig kunnen zijn.

6 Is er sprake van een voldoende commitment vanuit het werkveld voor de nieuwe Ad-opleiding?

Voor het bepalen van de arbeidsmarktrelevantie is het belangrijk dat er duidelijke signalen zijn van werkgevers over de behoefte aan Ad-opleidingen. Het georganiseerde bedrijfsleven en/of individuele werkgevers dienen bij voorkeur zich te committeren aan de inzet van Ad-afgestudeerden bij hun organisaties. Hieronder worden verschillende positieve en negatieve punten van de Ad-opleidingen vanuit het werkgeversperspectief besproken, waarbij wel rekening moet worden gehouden met het zogeheten 'free rider' gedrag van werkgevers, waardoor vrijblijvende toezeggingen zonder (baan)garanties tot overschatting van de arbeidsmarktrelevantie van Ad-opleidingen kunnen leiden.

De bekendheid van de associate degree onder werkgevers is beperkt. Ongeveer 40% van de werkgevers heeft nog nooit van een Ad gehoord, tegenover 50% die er wel ooit van gehoord heeft, maar niet precies weet wat een Ad inhoudt of er geen ervaring mee heeft. Slechts 10% van de werkgevers geeft aan persoonlijke ervaring met de Ad te hebben. De aantrekkelijkheid van een Ad voor de werkgever is ook nog niet bijster positief. Slechts één op de vijf werkgevers ziet een absolute toegevoegde waarde in de Ad-opleidingen.

Werkgevers zijn vaak van mening dat het medewerkers op mbo niveau 4 schort aan analytisch vermogen, en veel werkgevers zien de oplossing in additionele scholing. De helft van de werkgevers geeft echter aan dat een volledige bacheloropleiding in combinatie met werk te belastend is, en moeilijk te combineren met een werk- en privésituatie van de werknemer. Hierin zou een Ad-opleiding dus een goede oplossing kunnen zijn. Ten opzichte van de bacheloropleiding is een Ad-programma volgens werkgevers vooral aantrekkelijk vanwege het praktijkgerichte karakter van het programma en de kortere duur. Dat de Ad leidt tot een wettelijk erkende kwalificatie is de grootste meerwaarde van de Ad ten opzichte van een in-house- of brancheopleiding. Werkgevers zijn over het algemeen ook tevreden met de Ad-opleidingen: Meer dan de helft van de werkgevers met persoonlijke ervaring met de Ad zou de Ad ook aanraden aan andere werkgevers.

Werkgevers hebben vaak moeite te concretiseren of en hoe de functie-inhoud van Ad'ers in hun organisatie zich de komende jaren zal ontwikkelen. Wel geven werkgevers aan dat er steeds meer van werknemers gevraagd wordt. Functies op mbo-niveau worden complexer, mbo-diploma's worden minder waard, en de behoefte aan hoger opgeleiden wordt groter. Ook geven werkgevers aan dat gedragsmatige competenties belangrijker steeds worden.

De belangrijkste reden voor het gebruik maken van het scholingsaanbod van Ad-opleidingen door werkgevers kwam doordat men deze toevallig tegen kwam, of actief benaderd werd door mbo- of hbo-instellingen. Een kwart van de werkgevers met persoonlijke ervaring met een Ad-opleiding heeft er voor het eerst via hbo-instellingen van gehoord. Hier ligt dus een aandachtspunt voor de aanbieders van Ad-opleidingen: Het aftasten van het werkveld om Ad-opleidingen meer bekendheid en een positieve naam mee te geven.

Conclusie

In deze haalbaarheidstudie zijn verschillende aandachtspunten uiteengezet voor de businesscase van vier opleidingen van de twee op te richten RAC's in Den Bosch en Bergen op Zoom. De resultaten worden hier kort per opleiding samengevat.[7]

Marketing & communicatie
Bij het opleiding Marketing & Communicatie is een gemiddeld deel van de gediplomeerden van verwante mbo 4 opleidingen boven het niveau werkzaam, en een groot gedeelte van de hbo gediplomeerden van verwante opleidingen onder het niveau werkzaam. De aanvullende training die de mbo 4 gediplomeerden van verwante opleidingen volgen is laag, evenals de doorstroom naar het hbo van mbo 4 gediplomeerden. Bij de verwante mbo niveau 4 opleidingen is tevens te zien dat de werkloosheid hoog is, en het deel dat minimaal op het eigen niveau werkzaam is laag. Bij verwante hbo -opleidingen is tevens de werkloosheid hoog, en minimaal werkzaam op het eigen niveau is gemiddeld. De Indicator Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (ITA) wisselt, maar is overwegend slecht. In de arbeidsmarktregio Zuidwest Nederland is de werkloosheid tevens hoger dan landelijk (zowel voor verwante mbo 4 als voor verwante hbo opleidingen), en in Noordoost Brabant lager (zowel voor verwante mbo 4 als voor verwante hbo opleidingen).

De onderbouwing voor een Ad-opleiding in het domein Marketing en Communicatie is moeizaam. De werkloosheid is overwegend zeer hoog, de aanvullende training en doorstroom naar het hbo van verwante mbo 4 opleidingen is laag, en de ITA's overwegend slecht. Vooral in de arbeidsmarktregio Zuidwest Nederland lijkt een Ad-opleiding Marketing & communicatie geen goede optie, door de zelfs nog hogere werkloosheid dan landelijk.

Finance
Bij de Ad-opleiding Finance is te zien dat een gemiddeld deel van de verwante mbo 4 opleidingen boven het niveau werkzaam is, en een groot gedeelte van de verwante hbo'ers onder het niveau werkzaam is. De aanvullende training bij verwante mbo 4 opleidingen is laag, evenals de doorstroom naar hbo opleidingen. Bij de verwante mbo 4 opleidingen is de werkloosheid hoog, en bij de verwante hbo opleidingen gemiddeld. Minimaal werkzaam op eigen niveau is hoog voor hbo gediplomeerden van verwante opleidingen, maar laag voor mbo 4 verwante opleidingen. In de arbeidsmarktregio Zuidwest Nederland is de werkloosheid lager (zowel voor de verwante mbo 4 als verwante hbo-opleidingen), net als in de arbeidsmarktregio Midden/Noordoost Brabant (zowel voor mbo 4 als hbo verwante opleidingen). De ITA's (Indicator Toekomstig Arbeidsmarktperspectief) zijn wisselend. Het is dus afhankelijk van het veld waarin de Ad-gediplomeerde zich gaat ontplooien, hoeveel last van concurrentie de Ad-gediplomeerde heeft van gediplomeerden van concurrerende opleidingen.

De Ad-opleiding Finance laat dus een wisselend beeld zien. Er is ruimte tussen het mbo 4 en het hbo, door een gemiddeld deel mbo'ers die boven hun niveau werken en een groot gedeelte hbo'ers onder het niveau. Ook zijn van de mbo niveau 4 gediplomeerden weinig op het eigen niveau werkzaam. De aanvullende training en doorstroom naar het hbo is echter laag, en de

7. In de deze haalbaarheidsstudie is de upgrading en downgrading van verwante beroepen, oftewel verschuivingen in de functie-eisen binnen beroepen, na overleg niet meegenomen.

toekomstige arbeidsmarktsituatie is (ITA's) is wisselend. De werkloosheid is gemiddeld (verwante hbo-opleidingen) tot hoog. De arbeidsmarktregio's Zuidwest Nederland en Noordoost Brabant laten echter een lagere werkloosheid zien dan landelijk, waardoor er behoefte kan zijn aan een Ad-opleiding binnen Finance.

Management
Voor de opleiding Management geldt dat een gemiddeld deel van de verwante mbo 4 opleidingen boven het niveau werkzaam is, en een groot gedeelte van de verwante hbo opleidingen onder het niveau werkzaam. De aanvullende training van verwante mbo 4 opleidingen en de doorstroom naar het hbo is laag. De werkloosheid is hoog voor zowel verwante mbo 4 als hbo opleidingen, en het gedeelte dat minimaal op het eigen niveau werkzaam is laag. In beide arbeidsmarktregio's (zowel Zuidwest Nederland als Midden/Noordoost Brabant) is de werkloosheid lager dan het landelijk. De ITA's zijn wisselend, waardoor het ook hier afhankelijk is van het veld waarin de Ad-gediplomeerde zich gaat ontplooien, hoeveel last deze van concurrentie van verwante opleidingen zal ondervinden.

Ook hier lijkt er ruimte te zijn voor een Ad-opleiding vanwege een gemiddeld deel van de verwante mbo 4 opleidingen die boven het niveau werkzaam zijn en een groot gedeelte van de hbo'ers die onder het niveau werkzaam zijn. De werkloosheid is echter hoog voor alle verwante opleidingen, de toekomstige arbeidsmarktsituatie (ITA's) is wisselend en er is weinig aanvullende training of doorstroom naar het hbo. Wederom echter zijn in beide arbeidsmarktregio's Zuidwest Nederland als Midden/Noordoost Brabant de werkloosheidspercentages lager dan landelijk, waardoor er aan een Ad-opleiding Finance een arbeidsmarktbehoefte kan ontstaan.

Human Resource Management
Ook voor de opleiding Human Resource Management geldt dat een gemiddeld deel van de verwante mbo 4 opleidingen boven het niveau werkzaam is, en een groot gedeelte van de verwante hbo opleidingen onder het niveau werkzaam. De aanvullende training is gemiddeld, en de doorstroom naar hbo opleidingen laag. De werkloosheid bij zowel de verwante mbo 4 als hbo-opleidingen is hoog, en het deel dat minimaal op het eigen niveau werkzaam is laag (mbo 4) en gemiddeld (hbo). De werkloosheid in de arbeidsmarktregio Zuidwest Nederland is hoger voor verwante mbo-4 opleidingen, maar lager voor verwante hbo-opleidingen. In de arbeidsmarktregio Noordoost Brabant is het andersom, en is de werkloosheid voor mbo 4 gediplomeerden van verwante opleidingen lager en voor hbo gediplomeerden van verwante opleidingen hoger.

Samengevat kan voor Human Resource Management gesteld worden dat er ruimte is voor een Ad-opleiding op basis van een gemiddeld deel van de gediplomeerden van verwante mbo 4 opleidingen die boven het niveau werkzaam zijn, en een groot deel van de gediplomeerden van de verwante hbo-opleidingen die onder het niveau werkzaam zijn. De werkloosheid is echter hoog voor zowel verwante mbo 4 als hbo opleidingen. Het deel dat minimaal op het eigen niveau werkzaam is laag voor het mbo 4 maar gemiddeld voor het hbo. De ITA's zijn wederom erg wisselend, waardoor de toekomstige arbeidsmarktpositie afhankelijk is van welke opleidingen de Ad-gediplomeerden de meeste concurrentie ondervinden. De arbeidsmarktregio's geven een lastige situatie weer, waarbij de werkloosheid wisselt tussen het mbo en hbo. Dit leidt tot de conclusie dat de werkgelegenheid voor een Ad-opleiding sterk afhangt van de locatie en van welke opleidingen deze Ad-gediplomeerden concurrentie ondervinden.

Bijlagen

Tabel 1 De Associate Degree opleidingen met hun verwante MBO niveau 4 (BOL) en hbo bachelor opleidingen.

AD-opleiding	crebo	Verwante mbo-opleiding	croho	Verwante hbo-opleiding
Marketing & communicatie	22166	Medewerker marketing en communicatie	34405	B Communicatie
	90530	Medewerker marketing en communicatie	34063	B Commercieel/Communicatiemanagement
	90532	Medewerker marketing en communicatie (Marketing medewerker)	34430	B Communicatiesystemen
	90303	Ondernemer horeca/bakkerij (Manager/ondernemer horeca)	34686	B Journalistiek
	95313	Applicatie- en mediaontwikkeling (Mediadeveloper)	34952	B Media en Entertainment Management
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)	34092	B Communication and Multimedia Design
	90531	Medewerker marketing en communicatie (Assistent communicatiemedewerker)	34126	B Commercieel Management
	90073	AV-productie (Cameraman)	34402	B Commerciële Economie
	94100	Reizen (Manager verkoop reizen)	34405	B Communicatie
	95702	AV-specialist	34063	B Commercieel/Communicatiemanagement
	90413	Mediavormgever (Grafische vormgeving)	34105	B Media, Informatie en Communicatie
	94072	Frontofficemedewerker (Frontofficemanager)	34430	B Communicatiesystemen
	90414	Mediavormgever (Interactieve vormgeving)	34686	B Journalistiek
	94241	Brood en banket (Patissier)	34952	B Media en Entertainment Management
	94242	Brood en banket (Leidinggevende ambachtelijke bakkerij)	34126	B Commercieel Management

	95102	Kok (Leidinggevende keuken)	34402	B Commerciële Economie
	94161	Medewerker bediening/café-bar (Leidinggevende bediening)	34405	B Communicatie
	90303	Ondernemer horeca/bakkerij (Manager/ondernemer horeca)	34063	B Commercieel/Communicatiemanagement
	94071	Frontofficemedewerker (Hoofd informatie)	34105	B Media, Informatie en Communicatie
	94130	Leisure & hospitality (Leisure & hospitality executive)	34430	B Communicatiesystemen
	94100	Reizen (Manager verkoop reizen)	34686	B Journalistiek
	93492	Manager handel (Filiaalmanager)	34952	B Media en Entertainment Management
	90290	Ondernemer detailhandel	30119	B E-commerce Marketing Sales
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)	34139	B Bedrijfskunde MER
	90290	Ondernemer detailhandel	34402	B Commerciële Economie
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)	34405	B Communicatie
	94910	Medewerker sociale zekerheid	34510	B Marketing Communicatie
	90532	Medewerker marketing en communicatie (Marketing medewerker)	34936	B International Business and Management Studies
	22166	Medewerker marketing en communicatie	34422	B Small Business en Retail Management
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)	34126	B Commercieel Management
			34405	B Communicatie
			34402	B Commerciële Economie
			34063	B Commercieel/Communicatiemanagement
			34105	B Media, Informatie en Communicatie
			34430	B Communicatiesystemen
			34686	B Journalistiek
			34952	B Media en Entertainment Management
			30119	B E-commerce Marketing Sales

			34139	B Bedrijfskunde MER
			34402	B Commerciële Economie
			34422	B Small Business en Retail Management
			34936	B International Business and Management Studies
			34510	B Marketing Communicatie
			34405	B Communicatie
			34599	B Sport, Management en Ondernemen
			34057	B Sport, Gezondheid en Management
Finance	93494	Manager handel (Vestigingsmanager groothandel)	34406	B Accountancy
	94892	Juridisch medewerker openbaar bestuur	34401	B Bedrijfseconomie
	94891	Juridisch medewerker zakelijke dienstverlening	34414	B Financial Services Management
	93210	Financiële beroepen	34401	B Bedrijfseconomie
	93492	Manager handel (Filiaalmanager)		
	90290	Ondernemer detailhandel		
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)		
	90290	Ondernemer detailhandel		
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)		
	94910	Medewerker sociale zekerheid		
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)		
	95392	Secretariële beroepen (Juridisch secretaresse)		
	90500	Commercieel medewerker bank- en verzekeringswezen		
	95772	Assistent verkoop/retail		
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)		
	93211	Financiële beroepen (Assistent-		

		accountant)		
	94892	Juridisch medewerker openbaar bestuur		
	94891	Juridisch medewerker zakelijke dienstverlening		
	94892	Juridisch medewerker openbaar bestuur		
	93494	Manager handel (Vestigingsmanager groothandel)		
	90500	Commercieel medewerker bank- en verzekeringswezen		
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)		
	95391	Secretariële beroepen (Directiesecretaresse/managemen tassistent)		
Management	95772	Assistent verkoop/retail	34500	B Facility Management
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)	39232	B Bouwmanagement en Vastgoed
	93211	Financiële beroepen (Assistent-accountant)	34538	B Management in de Zorg
	94892	Juridisch medewerker openbaar bestuur	34139	B Bedrijfskunde MER
	94891	Juridisch medewerker zakelijke dienstverlening	34030	B Hoger Toeristisch Management
	94892	Juridisch medewerker openbaar bestuur	39273	B Hospitality and Evenementen Management
	93494	Manager handel (Vestigingsmanager groothandel)	34438	B Vrijetijdsmanagement
	90500	Commercieel medewerker bank- en verzekeringswezen	34410	B Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)	34599	B Sport, Management en Ondernemen
	95391	Secretariële beroepen (Directiesecretaresse/managemen tassistent)		
	93781	Productiecoördinator (Commercieel medewerker fashion)		
	94072	Frontofficemedewerker (Frontofficemanager)		

	97440	Bloemendetailhandel (Manager bloembinden)		
	93492	Manager handel (Filiaalmanager)		
	90290	Ondernemer detailhandel		
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)		
	90290	Ondernemer detailhandel		
	93802	Commercieel medewerker ((Junior) Accountmanager)		
	94891	Juridisch medewerker zakelijke dienstverlening		
	90532	Medewerker marketing en communicatie (Marketing medewerker)		
	94910	Medewerker sociale zekerheid		
	93212	Financiële beroepen (Bedrijfsadministrateur)		
	22166	Medewerker marketing en communicatie		
Human Resource Management	93210	Financiële beroepen	34609	B Personeel en Arbeid
	93492	Manager handel (Filiaalmanager)	34125	B People and Business Management
	94242	Brood en banket (Leidinggevende ambachtelijke bakkerij)	34609	B Personeel en Arbeid
	94891	Juridisch medewerker zakelijke dienstverlening	34125	B People and Business Management
	94130	Leisure & hospitality (Leisure & hospitality executive)	34609	B Personeel en Arbeid
	97090	Manager natuur en recreatie	34125	B People and Business Management
	94100	Reizen (Manager verkoop reizen)		
	90303	Ondernemer horeca/bakkerij (Manager/ondernemer horeca)		
	93510	MBO-Verpleegkundige		
	90534	Medewerker marketing en communicatie (Medewerker evenementenorganisatie)		
	94591	Meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer (Meewerkend		

		leidinggevende meubelindustrie/(scheeps)interieurbouw)		
	94051	Middenkaderfunctionaris bouw en infra (Middenkaderfunctionaris bouw)		
	90290	Ondernemer detailhandel		
	95714	Podium- en evenemententechnicus Geluid		
	95715	Podium- en evenemententechnicus Licht		
	93341	Podium- en evenemententechniek (Podium- en evenemententechnicus geluid)		
	22157	Secretariële beroepen		
	93494	Manager handel (Vestigingsmanager groothandel)		

Tabel 2 Vergelijking domein en sector

Sector	Vergelijkbare domeinen	%werkloos sector	%werkzaam minimaal eigen niveau
Gezondheids-zorg	Marketing & communicatie	3% (mbo), 3% (hbo)	88% (mbo), 78% (hbo)
	Management		
	Human resource management		
Economie	Marketing & communicatie	10% (mbo), 8% (hbo)	71% (mbo), 76% (hbo)
	Finance		
	Management		
	Human resource management		